

ΑΓ.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ 11 -- ΠΕΙΡΑΙΑΣ -- 18532 -- ΤΗΛ. 210-4224752, 4223687

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑ Α1

α. Μεγάλη Ιδέα ονομάστηκε η εθνική πολιτική που αποσκοπούσε στην απελευθέρωση από τον Οθωμανικό ζυγό των ιστορικών ελληνικών χωρών και των τόπων γενικά όπου κατοικούσαν Έλληνες, οι οποίοι στο εξής ονομάστηκαν από την ελεύθερη ελληνική εστία αλύτρωτοι Έλληνες.

β. Ανατολικό Ζήτημα ονομάζεται το διεθνές ζήτημα που προκλήθηκε από τη βαθμιαία υποχώρηση της ισχύος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και την πλήρωση του κενού που προέκυψε από αυτή την υποχώρηση στην Εγγύς Ανατολή και ιδίως στη Χερσόνησο του Αίμου από τις Μεγάλες Δυνάμεις.

γ. Εξαρχία ονομάζεται η χωριστή από το Οικουμενικό Πατριαρχείο εθνική Εκκλησία των Βουλγάρων, που με την υποστήριξη των Πανσλαβιστών, αναγνωρίστηκε από τον Οθωμανό σουλτάνο το 1870.

ΘΕΜΑ Α2

Α-Λ

Β-Σ

Γ-Σ

Δ-Λ

Ε-Λ

Θέμα Β1

Κοινά αίτια της αποικιοκρατίας των προηγμένων χωρών της Ευρώπης, από τα μέσα του 19ου αιώνα έως τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, στον υπανάπτυκτο οικονομικά κόσμο της Αφρικής και της Ασίας αποτελούσαν η αναζήτηση αγορών και πηγών πρώτων υλών, η ακλόνητη πίστη στην ανωτερότητα του δυτικού πολιτισμού και στο χρέος της εξαγωγής των αξιών και των θεσμών του, καθώς και η φιλανθρωπία. Κατά τους νεότερους χρόνους, από τον 16ο αιώνα και εξής, αποικίες είχαν ιδρύσει η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Αγγλία, η Γαλλία και η Ολλανδία, κυρίως στην Αμερική και στην Ασία. Βασικά στοιχεία όλων αυτών των αποικιών ήταν η εγκατάσταση εποίκων από τις μητροπόλεις και η λειτουργία των κοινοτήτων των εποίκων ως πυρήνων της εν γένει οικονομικής, κοινωνικής, πολιτικής και πολιτιστικής ζωής των αποικιών. Ο ιμπεριαλισμός (από τον λατινικό όρο «imperium»: αυτοκρατορία), διέφερε από τις προγενέστερες φάσεις του φαινομένου από την εξής άποψη: οι νέες αποικίες δε δημιουργήθηκαν από το δημογραφικό πλεόνασμα ή από ανεπιθύμητες θρησκευτικές ή άλλες ομάδες του πληθυσμού της Ευρώπης, ούτε ανέπτυξαν τους θεσμούς των μητροπόλεων της γηραιάς ηπείρου αλλά εγκαθιδρύθηκαν από χώρες της Ευρώπης και από τις ΗΠΑ σε υπανάπτυκτες οικονομικά και ανίσχυρες στρατιωτικά περιοχές του κόσμου, ιδίως στην Αφρική, την Ασία και τον Ειρηνικό Ωκεανό, με τον εξαναγκασμό ή τη χρήση βίας, για να εξυπηρετήσουν κυρίως οικονομικά και στρατηγικά συμφέροντα των μητροπολιτικών χωρών.

ΑΓ.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ 11 -- ΠΕΙΡΑΙΑΣ -- 18532 -- ΤΗΛ. 210-4224752, 4223687

Θέμα Β2

Από την έναρξη του ελληνικού Εμφυλίου Πολέμου οι Δυτικοί φοβήθηκαν ότι σε περίπτωση νίκης των κομμουνιστικών δυνάμεων στην Ελλάδα η ΕΣΣΔ θα αποκτούσε έξοδο στη Μεσόγειο. Τον Φεβρουάριο του 1947 διαφάνηκε ότι η Βρετανία δεν μπορούσε πλέον να συνεχίσει τη βοήθεια προς τη φιλοδυτική ελληνική κυβέρνηση. Ο Αμερικανός πρόεδρος Χάρυ Τρούμαν εξήγγειλε το λεγόμενο Δόγμα Τρούμαν (12 Μαρτίου 1947), βάσει του οποίου η αμερικανική κυβέρνηση προσέφερε σημαντική οικονομική και στρατιωτική βοήθεια στην Ελλάδα και στην Τουρκία, ώστε να «αντισταθούν στον κομμουνισμό». Η βοήθεια αυτή έπαιξε σημαντικό ρόλο στη νίκη των φιλοδυτικών κυβερνητικών δυνάμεων στον ελληνικό Εμφύλιο Πόλεμο, αν και συνοδεύτηκε από τη διείσδυση Αμερικανών συμβούλων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στην Αθήνα και έτσι προκάλεσε εξάρτηση της Ελλάδας από τις ΗΠΑ.

Θέμα Γ1 (ενδεικτική απάντηση)

Το παράθεμα αποτελεί έργο της Ελένης Αρβελέρ, σπουδαίας Ελληνίδας ιστορικού με σημαντικό έργο κυρίως στο τομέα της Βυζαντινολογίας. Το κείμενο, αν και εκδόθηκε το 2006, πραγματεύεται τα γεγονότα του Ολοκαυτώματος, τις συνέπειες της εβραιοκτονίας για την ανθρωπότητα, και την αδιαφορία που επέδειξε ο άνθρωπος για τον συνάνθρωπό του. Γίνεται συνεπώς φανερό ότι το παράθεμα αναφέρεται σε γεγονότα της περιόδου του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (1939-1945) και έχει ως σκοπό να κατατοπίσει τον αναγνώστη για την βιαιότητα του πολέμου αλλά κυρίως να προβληματίσει και να συμβάλλει στην αποφυγή ανάλογων καταστάσεων στο μέλλον.

Αυτή η προσπάθεια γενοκτονίας των Εβραίων που θίγεται από την συγγραφέα, χαρακτηρίστηκε ως μείζον έγκλημα κατά της ανθρωπότητας. Οι υπό δίωξη Εβραίοι στη Γερμανία από το 1933, είδαν τη θέση τους βαθμιαία να επιδεινώνεται, ενόσω οι ναζί επεξέτειναν την κυριαρχία τους στην Ευρώπη - ιδιαίτερα την Ανατολική. Η κατάληψη της Πολωνίας είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία του γκέτο της Βαρσοβίας, όπου συνωστίστηκαν, υπό περιορισμό, 500.000 Εβραίοι. Μετά την εισβολή στη Ρωσία επιχειρήθηκε η καθολική πλέον εξόντωσή τους στην Ευρώπη. Προκειμένου να επιτευχθεί η «τελική λύση» του προβλήματος, το οποίο, κατά τους ναζί, προκαλούσε η εκτεταμένη διεθνής παρουσία του εβραϊκού στοιχείου, επινοήθηκαν και εφαρμόστηκαν από τον Χίτλερ και τους συνεργάτες του εφιαλτικές πρακτικές, πρωτοφανέστες στην παγκόσμια ιστορία: φυσική εξόντωση μετά από επώδυνη παραμονή σε γκέτο ή σε στρατόπεδα συγκέντρωσης, μαζικές εκτελέσεις, χρήση δηλητηριωδών αερίων προκειμένου να προκληθεί μαζικά ο θάνατος. Σε εκατομμύρια αριθμούνται τα θύματα της πρωτοφανούς αυτής τραγωδίας - μόνο από την Ελλάδα πάνω από 70.000. Στρατόπεδα όπως του Άουσβιτς, της Τρεμπλίνκα, του Νταχάου, του Μπέλζετς ή του Σόμπιμπορ έχουν γίνει συνώνυμα απανθρωπιάς και τρόμου.

Δυστυχώς όμως οι συνέπειες του πολέμου δεν περιορίστηκαν στην εβραιοκτονία. Γενικότερα, ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος προκάλεσε τεράστιες ανθρώπινες και υλικές απώλειες σε κλίμακα παγκόσμια - κυρίως όμως στην Ευρώπη. Σε τριάντα έξι εκατομμύρια ανέρχονται οι νεκροί στη γηραιά ήπειρο - πολλοί από τους οποίους προέρχονταν, για πρώτη φορά, από τους αμάχους. Πόλεις και οικισμοί, λιμάνια, επικοινωνιακοί κόμβοι και πλουτοπαραγωγικές πηγές καταστράφηκαν. Η σκληρή δοκιμασία και αυτών των νικητών μετέβαλε τη διεθνή οικονομική ισορροπία προς όφελος των χωρών που βρίσκονταν μακριά από το πεδίο των

ΑΓ.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ 11 -- ΠΕΙΡΑΙΑΣ -- 18532 -- ΤΗΛ. 210-4224752, 4223687

επιχειρήσεων - κατ' εξοχήν των ΗΠΑ. Και οι λαοί της Άπω Ανατολής όμως πλήρωσαν βαρύ φόρο αίματος και υλικών καταστροφών: εκατομμύρια Κινέζοι και Ιάπωνες συγκαταλέγονται μεταξύ των νεκρών ενώ ανεξίτηλη στη συλλογική μνήμη της ανθρωπότητας έμεινε η εικόνα της καταστροφής στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι μετά τη ρίψη της ατομικής βόμβας.

Το παράθεμα λοιπόν της κυρίας Αρβελέρ θίγει τη φρίκη του πολέμου όπως αυτή καθρεφτίστηκε μέσω του Ολοκαυτώματος, δίνει ωστόσο μια άλλη διάσταση αυτού του φαινομένου θέτοντας τον προβληματισμό της όχι μόνο για την οδύνη που προκάλεσε αλλά κυρίως για το γεγονός ότι ο άνθρωπος επέτρεψε να συμβεί κάτι τέτοιο («Απέραντη η φρίκη... την ιδιότητα να είναι άνθρωπος»). Το παράθεμα ολοκληρώνεται με την ελπίδα της συγγραφέως να μην ξανασυμβεί κάτι τέτοιο στο μέλλον παραθέτοντας ένα παράδειγμα για το που μπορεί να οδηγήσει η αδιαφορία του ανθρώπου για όσα συμβαίνουν γύρω του.

Θέμα Δ1 (ενδεικτική απάντηση)

Οι εικόνες 1 & 2 που δίνονται αποτελούν φωτογραφίες που αποτυπώνουν την ένταση των γεγονότων του Πολυτεχνείου κατά την περίοδο διακυβέρνησης της δικτατορίας των συνταγματαρχών. Πιο συγκεκριμένα η εικόνα 1 απεικονίζει το άρμα μάχης λίγο πριν εισβάλλει στον αύλειο χώρο του Πολυτεχνείου τις πρώτες ώρες της 17^{ης} Νοέμβρη του 1973, ενώ στο βάθος της φωτογραφίας διακρίνονται οι εξεγερμένοι κατά της δικτατορίας φοιτητές πίσω από τα κάγκελα του προαυλίου του ιδρύματος. Η εικόνα 2 αποτυπώνει εξεγερμένους φοιτητές σκαρφαλωμένους στη πύλη του Πολυτεχνείου με πλήθος συγκεντρωμένο από κάτω και συνθήματα κατά των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ ν' αναγράφονται στις κολώνες της πύλης.

Σύμφωνα με τις ιστορικές γνώσεις η δικτατορία των συνταγματαρχών (1967-1974) βρισκόταν υπό την ηγεσία των συνταγματαρχών Γεωργίου Παπαδόπουλου και Νικολάου Μακαρέζου και του ταξίαρχου Στυλιανού Παττακού. Σε σύντομο χρονικό διάστημα οι δικτάτορες απέκτησαν τον έλεγχο του κρατικού μηχανισμού και του στρατού. Καταπατώντας τα δημοκρατικά δικαιώματα των πολιτών, η δικτατορία αποτέλεσε μια οδυνηρή περίοδο της ελληνικής ιστορίας. Επίσης, η χώρα απομονώθηκε διεθνώς, ιδίως στην Ευρώπη: η σύνδεση με την ΕΟΚ «πάγωσε» και η Ελλάδα εκδιώχθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Μόνον οι ΗΠΑ εξακολουθούσαν να τηρούν μια στάση ανοχής προς τους δικτάτορες. Αυτό προκάλεσε την αντίδραση του ελληνικού λαού, που απέδωσε στις ΗΠΑ την επιβολή και την επιβίωση του τυραννικού καθεστώτος γι' αυτό άλλωστε παρατηρούνται τα συνθήματα κατά των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ στην εικόνα 2. Ο ελληνικός πολιτικός κόσμος αντιτάχθηκε έντονα και αντιστάθηκε στη δικτατορία, με πρωτοστάτες τον Γεώργιο Παπανδρέου (η κηδεία του, το 1968, μετατράπηκε σε συλλαλητήριο κατά του καθεστώτος), τον Παναγιώτη Κανελλόπουλο, τον Γεώργιο Μαύρο, τον Γεώργιο Ράλλη. Ο Καραμανλής, αυτοεξόριστος στο Παρίσι, κατήγγειλε τη δικτατορία. Στο εξωτερικό, επίσης, ανέπτυξαν αντιστασιακή δράση ο Ανδρέας Παπανδρέου (αρχηγός του ΠΑΚ), ο συνθέτης Μίκης Θεοδωράκης, η Μελίνα Μερκούρη. Από τις πράξεις αντίστασης στο εσωτερικό ξεχωρίζει η απόπειρα του Αλέκου Παναγούλη να σκοτώσει τον δικτάτορα Γεώργιο Παπαδόπουλο· ο Παναγούλης συνελήφθη και βασανίστηκε άγρια. Τον Μάιο του 1973 απέτυχε προσπάθεια του Πολεμικού Ναυτικού να ανατρέψει τους δικτάτορες. Κορύφωση του αντιστασιακού ρεύματος αποτέλεσαν οι φοιτητικές εξεγέρσεις της Νομικής Σχολής στην Αθήνα, τον Φεβρουάριο του 1973, και του Πολυτεχνείου, τον Νοέμβριο του ίδιου έτους. Η εξέγερση του Πολυτεχνείου (14-17 Νοεμβρίου 1973), αποκορύφωμα των λαϊκών κινητοποιήσεων κατά του δικτατορικού καθεστώτος, και η βίαιη καταστολή της αποτέλεσαν σύμβολο στον αγώνα για την εδραίωση της δημοκρατίας. Τις

ΑΓ.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ 11 -- ΠΕΙΡΑΙΑΣ -- 18532 -- ΤΗΛ. 210-4224752, 4223687

πρώτες μεταμεσονύκτιες ώρες της 17ης Νοεμβρίου ένα άρμα μάχης γκρέμισε την κεντρική πύλη του Πολυτεχνείου και έδωσε το σύνθημα για έφοδο στρατιωτικών και αστυνομικών δυνάμεων στο εσωτερικό του. Οι συμπλοκές που ακολούθησαν στον χώρο του ιδρύματος, αλλά και στις γύρω περιοχές τις επόμενες ώρες και την άλλη ημέρα έγραψαν τον αιματηρό επίλογο της εξέγερσης: Πολλοί πολίτες βρήκαν τον θάνατο, ενώ άλλοι συνελήφθησαν και υπέστησαν βασανισμούς.

ΟΡΟΣΗΜΟ ΠΕΙΡΑΙΑ
Κότσης Γαβριήλ

ΟΡΟΣΗΜΟ